

УДК 17.023.36:613.954:001(045)

DOI 10.31339/2617-0833-2019-1(26)-200-203

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «КУЛЬТУРА ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ» У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Шинкар М. Ю., Брижак Н. Ю.

THE ESSENCE OF THE CONCEPT "CULTURE OF HEALTH OF PRE-SCHOOL CHILDREN " IN SCIENTIFIC LITERATURE

Shynkar Mariia, Bryzhak Nadiia

Використовуючи метод теоретичного аналізу психолого-педагогічних та навчально-методичних джерел з проблеми дослідження, проаналізовано наукові підходи вчених щодо змісту понять «культура здоров'я», «культура здоров'я дітей дошкільного віку». Зазначено, що визначальним фактором для виховання культури здоров'я дітей дошкільного віку є створення вихователем умов для розвитку самосвідомості вихованців, які будуть, насамперед, спрямовані на ціннісне ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих.

Ключові слова: культура, здоров'я, культура здоров'я, діти дошкільного віку.

The problem of preserving the health of the younger generation is the priority of the National Doctrine of the Development of Education in the XXI Century, the National Strategy for the Development of Education of Ukraine for 2012-2021, the Laws of Ukraine "On Pre-school Education", "On the Protection of Childhood" The basic component of preschool education, etc. In preschool childhood, the foundations of the general culture of the individual are laid, the component of which is the culture of health. The situation in society requires from a teacher a new level of professionalism as a specialist in the development of the child, innovative views on the problem of health and decisive action that can create a solid foundation for the health of the child.

In the context of studying the theoretical foundations of the problem of "health culture of preschool children ", the essence of the concepts "culture", "health", "health culture of preschool children" was clarified in studies of different scholars. The article states that any educational system, which is implemented in educational institutions, must necessarily have in its structure a conceptual component that relates to a new socio-cultural function - the formation of a culture of health (both children and adults) and its effectiveness will be determined by the criterion of the formation of a culture of personal health.

It is noted that the determining factor for the upbringing of the health culture of preschool children is the teacher's creation of the conditions for the development of self-awareness of pupils, who will, first of all, focus on the value attitude towards their own health and the health of others.

The concept "health culture of preschool children" is formulated as a process of subject-subjective interaction between educator and pupils, in which the teacher creates conditions that would contribute to the preservation and strengthening of children's health, the formation of ideas about health as the value, strengthening the motivation to lead a healthy lifestyle, increasing responsibility for personal health and the health of others.

Key words: health, culture, culture of health, healthy lifestyle, preschool children.

Здоров'я дітей є невід'ємною складовою частиною загальнолюдських цінностей будь-якої держави, в тому числі України. Тому головним завданням у діяльності педагогів закладів дошкільної освіти на сучасному етапі повинно бути збереження і зміцнення здоров'я дітей, формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у вихователів, вихованців та їхніх батьків.

Концептуальні положення щодо збереження і зміцнення здоров'я дітей визначено у

Національній стратегії розвитку освіти України на 2012 – 2021 рр., Національній доктрині розвитку освіти у ХХІ ст., державних документах («Діти України», «Концепція неперервної валеологічної освіти», «Концепція інтегративної українознавчої валеологічної освіти в Україні», «Базовий компонент дошкільної освіти»), Законах України «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства» тощо. Зокрема, у Національній доктрині розвитку освіти у ХХІ столітті визначено, що «... пріоритетним завданням системи освіти є навчання людини відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточення як до найвищих суспільних та індивідуальних цінностей» [2]. Але для розв'язання цього завдання недостатньо володіти лише глибокими професійними знаннями й навичками, мати високий рівень культури, потрібне ще й міцне здоров'я.

Аналіз наукових джерел засвідчив, що питання збереження і зміцнення здоров'я досліджували вчені різних наукових напрямів. Зауважимо, що науковцями розкриті науково-теоретичні положення комплексної проблеми формування здорового способу життя особистості (Т. Бабюк, Т. Бойченко, С. Горашука); узагальнено методичні підходи до виховання здорового підростаючого покоління (О. Вакуленко, Н. Мухамед'ярова, М. Солопчука); проаналізовано ідеї цілісного підходу до визначення феномена «здоров'я», причини і механізми його формування, збереження й удосконалення (Г. Апанасенка, Є. Казіна, В. Казначєєва, Г. Кураєва, Т.Бойченко); формування здоров'я в дітей дошкільного віку досліджено в різних аспектах, а саме: формування валеологічної культури і культури здоров'я (Г. Апанасенко, В. Бобрицька, О. Бондаренко, М. Гончаренко, В. Горашук, С. Кириленко, В. Нестеренко, О. Савченко, Т. Шаповалова, Б. Шиян та ін.), розкрито проблеми формування культури здоров'я (Н. Башавець, В. Горашука, Н. Горкуші, О. Маркова, Н. Полтавцева, А. Турчинова), забезпечення основ здорового способу життя (Н. Андрєєва, Т. Бабюк, Н. Бикова, О. Перевертайло та ін.), тощо.

Мета статті полягає в уточненні сутності поняття «культура здоров'я дітей дошкільного віку» на основі аналізу наукової літератури.

Сучасними дослідниками саме в такому словосполученні як «культура здоров'я» підкреслюється необхідність детального розгляду тлумачень цього поняття різними авторами сучасних та минулих років і наголошення на важливості соціальної складової цього визначення.

Одними з ключових понять культури здоров'я є «культура» та «здоров'я».

Дефініція «культура» від латинського «cultura» увійшло до активного ужитку з І ст. н.е. у Стародавньому Римі й охоплювало різний спектр тлумачень, поєднаних загальною ідеєю, як-то: обробка землі, її культивування, вирощування, удосконалення чогось; виховання, освіта, розвиток. Пізніше цей термін став позначати все створене людиною, а також явища, процеси та відносини, що якісно відрізняють людину від природи. У тріаді «природа – людина – суспільство» культура виступила інтегруючим початком.

Р. Бедрань розуміє під поняттям «культура» результат людської діяльності в історично конкретному, визначеному способі ставлення особистості до природи, суспільства, самої себе, у процесі якого люди засвоюють створені раніше цінності, і на основі набутих знань, умінь, здібностей продукують нові, опредмечують суб'єктивно засвоєне та привласнене. Культура сприяє самовдосконаленню, задоволенню потреб особистості, гармонізації стосунків між людиною та суспільством, людиною і природою, суспільством та природою [1, с.17].

Проте, аналіз наукової літератури засвідчив, що феномен «здоров'я» не є новим у педагогічній науці. Фізичне, психічне і соціальне здоров'я в усі часи було цінністю життєдіяльності людини і суспільства та розумілося лікарями, філософами, педагогами як основна умова вільної діяльності людини, її успішного навчання (Авіценна, Л. Виготський, І. Песталоцці, К. Ушинський та ін.) [1, с.17].

Зауважимо, що англійське слово «здоров'я» (health) походить від англосаксонського слова «hal» – цілий. Грецький термін «hugies» – означає здоров'я, розумність і цільність.

Зокрема, А. Шопенгауер відзначає першу і найважливішу умову для нашого здоров'я – суб'єктивне благо – благородна вдача, здібна голова, щасливе право, добрий настрій і цілком здорове тіло, тобто, взагалі, в «здоровому тілі – здоровий дух», і тому ми значно більше повинні турбуватися про розвиток і підтримку цих якостей [4].

Однією з перших, хто приділив увагу розгляду поняття «культура здоров'я» була російська валеолог Л. Татарнікова. У поняття «культура здоров'я» вона вклала достатність в особистості валеологічних знань, самокорекцію психологічного стану та включеність особистості в процес оволодіння відповідними знаннями [3, с.194]. Як бачимо, на початку зародження культури здоров'я сутність її вбачалась переважно у наявності в особистості знань про збереження та зміцнення здоров'я та певних зусиль щодо їх здобуття.

Здійснивши аналіз сутності поняття «культура здоров'я» (авторів: Н. Полтавцевої, В. Царевського, І.Новосолової, Н. Горкуші, В.Горашука) вважаємо доречними такі висновки: культура здоров'я реалізується в конструктивній поведінці людини, це сприяє збереження та зміцненню здоров'я; ціннісний потенціал культури здоров'я – це сукупність духовно-моральних і суспільних цінностей; цінністю культури здоров'я стає активне тривале життя з реалізацією внутрішнього потенціалу; основа культури здоров'я - усвідомлене ціннісне ставлення людини до власного здоров'я; необхідністю для формування культури здоров'я є обов'язкове дотримання здорового способу життя; показник культури здоров'я – обов'язкова складова загальної культури людини, виражена в достатньому рівні фізичного, психічного, духовно-морального та соціального розвитку.

Важливим і в той же час складним є виховання культури здоров'я у дітей дошкільного віку. Адже, для цього педагогові потрібно створити такі умови, які б сприяли розвитку самосвідомості вихованців, які будуть, перш за все, спрямовані на ціннісне ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих.

Таким чином, узагальнення позицій науковців щодо сутності культури здоров'я дітей дошкільного віку дозволяє нам подати наступне визначення: «культура здоров'я дітей дошкільного віку» - це процес суб'єкт-суб'єктної взаємодії вихователя і вихованців, при якому педагог створює умови, які б сприяли збереженню та зміцненню здоров'я дітей, формуванню уявлень про здоров'я як цінність, посилення мотивації на ведення здорового способу життя, підвищення відповідальності за особисте здоров'я та здоров'я оточуючих.

Висновок. Культура здоров'я дітей дошкільного віку - це показник вихованості, що забезпечує певний рівень знань, умінь і навичок формування, відтворення та зміцнення здоров'я і характеризується високим рівнем культури поведінки стосовно власного здоров'я та здоров'я оточуючих. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у визначенні та обґрунтуванні педагогічних умов виховання культури здоров'я в дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Бедрань Р. В. Педагогічні умови виховання культури здоров'я дітей дошкільного віку в різновікових групах: дис... канд. пед. наук : 13.00.08 / Бедрань Руслан Вікторович / ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського». – Одеса, 2017. – 277 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – К.: Шкільний світ, 2001. – 24 с.
3. Татарнікова Л.Г. Педагогическая валеология : Генезис. Тенденции развития. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб. : Изд-во «Петроградский и К», 1997. – 416 с.
4. Шопенгауэр А. Избранные произведения / А. Шопенгауэр. – М.: Просвещение, 1992. – 479 с.

References

1. Bedran', R. V. 2017. *Pedahohichni umovy vykhovannya kul'tury zdorov'ya ditey doshkil'noho viku v riznovikovykh hrupakh* [Pedagogical conditions of upbringing the health

- culture of preschool children in different age groups*]. Candidate of Pedagogical Sciences. DZ "PNPU named after K. D. Ushynsky".
2. *Natsional'na doktryna rozvytku osvity Ukrainy u XXI stolitti [National Doctrine of the Development of Ukrainian Education in the XXI Century]*, 2001. Kyiv: School World.
 3. Tatarnyкова, L.H. 1997. *Pedahohycheskaya valeolohyya: Henezys. Tendentsyy razvytyyya [Pedagogical valeology: Genesis. Development trends]*. 2nd ed. St. Petersburg: «Petrogradskiy and K» Publishing House.
 4. Shopenhauer, A. 1992. *Yzbrannyye proyzvedenyya [Selected Works]*. Moscow: Enlightenment.

УДК 378:37.011.3-057.87:37.09(045)

АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ГОТОВНОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЯВИЩА

Яцканич Н. Ю., Гарапко В. І.

ANALYSIS OF THE CONCEPT OF READINESS AS A PSYCHOLOGICAL- PEDAGOGICAL FACTOR

Yatskanych Nataliia, Harapko Vitaliya

Реформа вищої освіти в Україні й Загальноєвропейські рекомендації із мовної освіти ставлять перед вищими навчальними закладами завдання – забезпечити таку підготовку фахівців, професійний рівень яких задовольняв би європейські стандарти. Результатом такої підготовки є здатність випускника виконувати професійні функції на належному рівні, що проявляється у професійній готовності. Теоретична інтерпретація поняття готовності та прикладна його реалізація на теренах України пройшли тривалий і складний процес.

Ключові слова: *готовність, вища освіта, підготовка, педагогіка.*

The pro-European orientation of Ukraine requires specialists with a knowledge of a foreign language. Scientific and technological progress leads to innovation in various fields of science and technology in general and information technology in particular.

The key to the success of higher education graduates is the formation of appropriate competencies and their application in practice. The purpose of the article is to analyze the definitions of the concept of "readiness" as a psychological and pedagogical phenomenon.

The reform of higher education in Ukraine and European-wide recommendations on language education put higher education institutions the task of providing such training for professionals whose professional standards would meet European standards. The result of such training is the ability of the graduate to perform professional functions at the appropriate level, which manifests itself in professional readiness. The theoretical interpretation of the notion of readiness and its applied implementation on the territory of Ukraine was a long and complicated process.

Often, the notion of "readiness" and "preparedness" are used as adjacent. However, in our opinion, readiness is a broader concept that includes training, so they should not be identified.

Key words: *readiness, higher education, preparation, pedagogy.*

Проєвропейська спрямованість України вимагає фахівців зі знанням іноземної мови. Науково-технічний прогрес призводить до появи інновацій у різних галузях науки й техніки загалом та інформаційних технологій зокрема.

Запорукою успіху випускників вищого навчального закладу є формування

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>